

1

Kuukalendri järgi oli täna noorkuu ja soodus päev brokoli, salati ja lillkapsa istutamiseks, nagu eilse vana kuu ajal oli hea rohida ja uut kompostihunnikut alustada. Kasvuhoonest toodud taimi istutades mõtles Bruno Courrèges, kas see oli lihtsalt vananaiste jutt. Teised aednikud, keda Bruno tundis ja usaldas, eriti St Denis' linnapea, vandusid, et traditsiooniline kuukalendri meetod toimis. Nende saagi kvaliteediga oli tõesti võimatu vaielda. Nii et kui linnapea talle kuukalendri koopia tõi ja selle järgi talitada soovitas, mõtles Bruno proovida. Kõõgiviljaaia kaugemas servas vaatas tema *basset* Balzac uudishimulikult Bruno poole ja mõtles ilmselt, miks tal selles aianurgas mängida ei lubatud.

„Selle taga on ikka teadust ka,“ oli linnapea väitnud. „See on nagu tõus ja mõõn. Kuu gravitatsioon tõmbab kasvades niiskuse mullast üles ja laseb selle kahanedes jälle lahti. Nii et maa peal kasvavaid taimi tuleb istutada kasvava kuu ajal ja mullas kasvavaid siis, kui kuu kahaneb. Minul see töötab.“

Kui viimased taimed istutatud, piserdas Bruno sirgetele taimeridadele kastekannust vett, sirutas selga ja pööras näo varahommikuse päikese poole. Ta oli viimased talvised juurviljad ära koristanud, kui kuu ütles, et aeg on küps, osa neist oli juba puupliidil suures potis. Paarist kanaveerandikust porgandite, sibulate ja kartulitega sai eile õhtul lihtne, aga toitev eine tema sõpradele. Kui lisada potti veel juurvilju, küüslauku ja pakk rohelisi läätsi, jätkub rammusast hautisest Brunole ja tema koerale kogu nädalaks.

Toas kuulis Bruno oma külalisi liikumas ülemisel korrusel uues magamistoas, mille ta oli katuse alla ehitanud. Ta pani vrnast

pliidi alla puid juurde ja pööras siibrit nii, et see jäi praokile. See hoiab maja kogu päeva sooja ning laseb toidul aeglaselt küpseda, nagu talle meeldis. Ta valas eelmise õhtu veinijäägi hautisesse ja lisas natuke kuuma vett.

Bruno tahtis oma Land Roveri ära puhastada ja jõuda varakult tenniseklubisse koosolekule ja sellele järgnevale vanade autode paraadile, mis oli St Denis' ürituste kalendris uus asi. Tema küllalised saavad ise kohale. Hoolimata ürituse korraldamisse panustatud tööst polnud Bruno end kunagi autofänniks pidanud. Ta ei lugenud autoajakirju ja tundis uue auto margi harva enne logo nägemist ära. Ta pani oma autosse ühest august kütust ja teisest vett ning eeldas, et see töötab – auto oli lihtsalt vahend inimeste või kaupade ühest kohast teise viimiseks. Paranduse ja hoolduse usaldas ta spetsialistide hoolde. Ta oli juhtinud hulka erinevaid sõiduvahendeid, nii sõjaväe- kui tsiviilautosid. Praegu sõitis ta valdavalt politseiautoga, mille oli saanud oma tööandjalt St Denis' linnapealt ja linnavolikogult, või jahimehest sõbralt päritud vanaldase Land Roveriga.

Land Rover oli temas üllatavat kiindumust äratanud. Seda ei olnud mugav juhtida, auto oli ehitatud enne kaasaegseid muga-vusi nagu reguleeritavad istmed, roolivõimendus ja mitteblokeeruv pidurisüsteem. Auto oli tegelikult Brunost kakskümmend aastat vanem. Ta oli üllatusega kuulnud, et see liigitus klassikaliste autode hulka. Aga sellega pääses peaaegu igale poole – üle jõe, kõige järsumate ja porisemate küngaste tippu ning sellega sai sõita metsas kivistel radadel, kus ta piirkonna rohkeid metsloomi küttis. Ja see auto polnud teda kunagi alt vedanud. See oli rohkem, kui sai öelda mõnede uhkete autode kohta, millega sõitsid tema sõbrad, mis näisid nõudvat nii arvutispetsialisti kui ka traditsioonilise automehaaniku oskusi. Prantsuse sõjaväes teenides oli Bruno sõitnud džii-pide, veoautode, mootorrataste ja paaril korral isegi soomusautoga. Tal oli valus ja kurdistav mälestus konte pörutavast kogemusest Prantsusmaa peamise lahingtanki AMX-30 roolis Saumuri testrajal

ja ta oli vandunud, et ei sõida sellega enam iial. Nelikümmend tonni oli Bruno jaoks liig, eriti kui instruktor juhiluugi sulges, nii et vaateväli piirdus kahe kitsa pilu ja häguse periskoobiga. Pärast seda ei võlunud tanki juhtimine teda eriti.

Bruno ei pidanud end ka kuigi heaks autojuhiks. Ta ei nautinud kihutamist ja oli liiga sageli saanud väljakutseid avariide juurde, et oma piiratud oskusi proovile panna. Korra oli ta teinud hirmutavalt kiire ringi osava rallisõitja, oma sõbranna Sarlat' ringkonnakohtuniku Annette'i autos. Naine libises kurvides, möödus puudest tollide kauguselt ja kiirendas küngastel sellise hooga, et Bruno pea põrkas naise erivarustusega Peugeot' lakke. Bruno uskus, et teadvuse kaotusest päästis teda ainult Annette'i antud kiiver. Selline sõidustiil polnud tema jaoks. Bruno ainus ambitsioon juhina oli olla tõhus ja väljaspool ohtu.

Bruno otsustas oma tavapärase hommikujooksu vahele jätta, et Land Roverit pesta ja läikima lüüa. Ta küüris pori ratta-koobastest ja kattis luitunud roheline värvi sügavamad kriimud värviparandusvildikaga. Ta tõmbas purjeriidega kaetud istmed puhtaks, pesi aknad seest ja väljast, pühkis salongist tolmu ja kruusa. Ta korrastas pagasiruumi, pani tennisevarustuse ühte kotti, ragbisaapad ja dressid teise, vihma- ja jahiriided kolmandasse.

Kottide vahel oli nüüd värskelt pestud tekk, kus Balzac sai peremeest oodates puhata. Kauss ja veepudel olid tema jaoks valmis. Kui Bruno sõitis, eelistas Balzac kõrvalistmelt maanteed ja maastikku jälgida ning Bruno laulmist kuulata, kuna autos polnud raadiot. Peale mõne üksiku korra kirikus või lustlikul õhtul ragbiklubis piirdus Bruno laulmisega oma Land Roveris ja duši all.

Kui Bruno linna sõitis, näis Balzac nautivat omaniku tõlgen- dust laulust „Que reste-t-il nos amours?“ Bruno võttis eesmärgiks Charles Trenet' 1943. aasta originaali kähedad, peaaegu lustlikud noodid. Bruno ei tunnistanud ühtki teist versiooni, ehkki suurem osa prantsuse lauljaid oli seda lugu lindistanud, lauldes kas liiga

aeglaselt või liiga kurvalt. Tema enda meeleolu möödunud armulugusid meenutades oli pigem hell nostalgia kui traagiline kaotus. Mälestused muutsid ta tänulikuks, nii et kui Bruno oma puhtusest särava autoga tenniseklubi parkimisplatsile pööras, rõõmustas ta tuttavat vana Citroëni kaheukselist nähes.

Auto omanik ja Bruno endine kallim Pamela seisis sealsamas ja imetles Paruni auväärset 1958. aasta Citroën DS-i, mis nägi ikka veel moodsam välja kui suur osa maanteedel liikuvatest masinatest. Selle omanik toetus ühe küünarnukiga auto katusse, lobises Pamelaga ja osutas uhkelt oma teisele autole, vanale Prantsuse sõjaväedžiibile, millega ta jahil käis. Täna sõitis sellega sandarmeeria seersant Jules. Pamela lehvitas ja viipas Bruno nende juurde. Bruno lasi Balzaci autost välja ja koer lippas naise poole. Bruno lehvitas vastu, aga läks tervitama oma kaht külalist, kes olid tulnud oma autoga, enne kui üle parkimisplatsi sõprade juurde läks.

Klassikaliste autode kokkutulekul oli meeldivalt palju rahvast, mõtles Bruno uhkelt, seltskond oli ka väga rahvusvaheline. Bruno inglise sõber Jack Crimson istus oma Jaguar Mark 2 roolis, tütar Miranda tema kõrval. Saksa arheoloog Horst oli sobivalt riides, tal olid valged kindad ja soni, kui ta kohaliku eelajaloo muuseumi kuraatorit Clothilde'i oma Porsche Speedsterist välja aitas. Pensionil hollandi arhitekt oli tulnud oma kandilise DAF Variomaticuga ja veel keegi vana Saabiga. Lespinasse autoremonditöökojast pühkis lapiga oma täiuslikult restaureeritud 1938. aasta Citroën *traction-avant*'i – ürituse kõige vanemat autot. Bruno silmis oli kõige uhkem valge E-type Jaguar. Selle auto juhi kõrvalistmelt viipas talle Annette: tema kõrval rooli taga istus kena välimusega heledapäine võõras.

„Saa tuttavaks, George Young, minu sõber Londonist,“ ütles Annette, käsi noormehe käsivarrel, kui Bruno lähemale astus. „Ta juhhib firmat, mis toob Briti autojuhte Prantsuse rallidele ja võidusõitudele. Kohtusin temaga Angoulême's *Rallye des Remparts*’il

ja veensin teda, et ta oma Jaguari St Denis'sse meie paraadile tooks. Ta on homsel rallil mu kaardilugeja.“

Bruno märkas, et naise hääli oli elav, peaaegu eufooriline. Mehed surusid kätt ja Bruno tutvustas oma külalisi Alsace'ist. Annette'il oligi aeg endale kallim leida, mõtles Bruno, ja inglane paistis üsna sobiv. Ta oli umbes Bruno pikkune, sale, aga tugevate õlgade ja sõbraliku naeratusega. Tema prantsuse keel oli sorav, kui ta rääkis Alsace'i paariga oma külaskäigust – ta ise nimetas seda palverännakuks – nende kodu lähedal Mulhouse'is asuvasse muuseumi Musée Nationale de l'Automobile sealset Bugattide kogu vaatama.

Bruno nägi silmanurgast tenniseklubi taga metsas liikumist ja tundis ära puude vahel luurava Félixi. Félix oli väikest kasvu mossis teismeline, kes keeldus tennise- ja ragbitundidest, mida Bruno teistele linnakese põhikooli õpilastele pakkus. Ta oli nüüd juba viiekümnendates vanemate viimane laps. Félixi vanemad õed-vennad olid ammu kodust lahkunud ja isa oli aastaid töötü olnud. Ema, kes oli pärit Kariibi mere Prantsuse saarelt, töötas koolis koristajana. Temalt oli poeg saanud naha, mis oli toon või kaks tumedam kui piimaga kohv, mis tähendas, et mõned kaasõpilased narrisid teda segavereliseks ehk *métis'*iks. Félixil oli olnud hulk kokkupõrkeid seadusega poevarguste, pisihuligaansuste ja korra ka ärandatud autoga sõitmise pärast. Bruno jättis meelde, et peab poisi vanust kontrollima: kui ta kuusteist saab, võib järgmine väärtegu tähendada alaealiste kinnipidamisasutust. Bruno oli pettunud, et tal polnud õnnestunud poissi järje peale aidata, ta pidas Félixit oma läbikukkumiseks.

„Jälle tema,“ ütles St Denis' väikese sandarmeeria komandant Yveline, kes oli järsku tema kõrvale ilmunud. Naine oli vormis. „Sa tead, et meil tuleb selle poisiga veel palju pahandusi.“

„Meil on temaga juba pahandusi,“ ütles Bruno ja heitis Félixile range pilgu, enne kui juhatas oma sõbrad pika piknikulaua juurde klubi ees. Üks Fauquet' kohviku ettekandjatest pakkus sarvesaiu ja šokolaadisaiu ning jagas kahest suurest termosest kohvi.

Bruno oli valinud autode kogunemiseks selle koha, peateest kaugemal ja paraadile oodatava rahva silme alt eemal. Ta oli oma kohvi peaaegu lõpetanud, kui nähtavale ilmusid kaks suurepäraselt uut autot. Fabiola istus uue Renault ZOE elektriauto roolis ja tema taga sõitis ainuke roheliste partei linnavolinik Alphonse oma elektrilise Kango minibussiga. Alphonse oli veennud linnapead tegema kummarduse keskkonnale ja tervitama St Denis' esimesel *Concours d'Élégance*'il elektriautosid. Selle nime-tuse oli Annette välja mõelnud üritusele, mis oli Bruno meelest lihtsalt vanade autode paraad, üks püha Denis' nimepäeva märki-vatest sündmustest.

Mõte oli Brunole pähe torganud eelmisel aastal ragbiklubi õhtusöögil, kui linnapea otsis võimalusi turismihooaega suve-kuudest pikemaks venitada. Esimene mõte oli lahtiste uste päev linna veinimõisas, siis oli Stéphane pakkunud erilist ragbimatši ja Lespinasse sportautode võidusõitu. Ah, ütles Parun, kes oli alati valmis oma suurepäraselt Citroëni näitama, selle võiks vana-autoparaadiga ühendada. Bruno oli vait olnud, teades, et ükskõik mis plaani nad välja mõtlesid, oli tema see, kelle linnapea seda korraldama määrab.

Siis oli toimekas aselinnapea Xavier oma kalendri lahti teinud ja meenutanud kaaslastele, et kuupäev langeb nädalavahetusele, mil St Denis' sõpruslinna Alsace'i delegatsioon oma iga-aastasele visiidi-le tuleb. Nad tulid igal aastal mälestama külalislahkust, millega võeti aastail 1939 ja 1940 vastu põgenikke Alsace'ist. Esimene laine tuli kohe pärast seda, kui sõda 1939. aasta septembris algas ja kui Prantsuse valitsus inimesed Saksa rinde lähedastest regioo-nidest Périgordi evakueeris. Järgmisel aastal, pärast Prantsusmaa alistumist ning Alsace'i ja Lorraine'i uuesti okupeerimist Saksamaa poolt, olid Prantsuse juurtega elsaslased küüditatud, et sakslastest asunikele ruumi teha. Suurem osa küüditatutest tuli Périgordi. Loomulikult sõlmusid järgmisel neljal aastal enne Normandia dessanti ja Prantsusmaa vabastamist sõprussidemed põgenike ja

nende võõrustajate vahel, abielluti ja pärast sõda tekkisid Alsace'i linnadel sõprussidemed põgenikke vastu võtnud linnadega.

Nii et linna nimepäeva nädalalõpul toimus nüüd eriline turupäev Alsace'i lettide ja kaupmeestega, ragbimatš Marckolsheimi meeskonnaga ja lahtiste uste päev veinimõisas, millele järgnes pidusöök. Lespinasse oli korraldanud asja nii, et samal ajal toimus St Denis's Prantsusmaa ralli regionaalne voor. St Denis' preester isa Sentout korraldas Alsace'i kooriga koostöös koorimuusikaga jumalateenistuse ja paadimees Antoine kalapüügivõistluse. Bruno oli määratud seda kõike koordineerima ja pidustuste lõpuks ilutulestikku korraldama. Asi polnud selles, nagu oleks ta sellist asja politseiakadeemias õppinud, aga roll tsiviilürituste impressariona pakkus Brunole suurt rõõmu. See tähendas, et ta oli sõlminud tugeva sõpruse oma Alsace'i kolleegi Thomasega, kes peatus nädalavahetusel oma naisega Bruno juures. Bruno oli olnud nende külaline kaksiklinnade üritustel Alsace'is.

„Ma ei näe Sylvestre'it,“ ütles Thomas, tuulest parkunud näol murelik ilme. „Ta on mu sõber Marckolsheimist ja me arvestame sellega, et ta toob paraadile midagi väga erilist. Ma loodan, et ta pole eksinud.“

Thomas ja tema naine olid pühendunud matkajad, nad ronisid suuremal osal nädalalõppudest kodulähedases Vosgesi mäestikus ja veetsid suvepuhkused Alpides matkates. Bruno meenutas austusega tempot, mida nad hoidsid päevasel matkal Colmarist Mulhouse'i tema viimasel külaskäigul Alsace'i. Brunost paar aastat vanem ja veidi pikem Thomas oli sale ja heas vormis. Tema naine Ingrid jättis samasuguse terve mulje, hoolimata Alsace'i veinist, mida nad olid kaasa toonud ja eelmisel õhtul Bruno õhtusöögilauas ära joonud.

„Viin autojuhid asjaga kurssi,“ ütles Bruno kella vaadates. „Kohe alustame.“

Thomas võttis mobiili, et Sylvestre'ile helistada, Ingrid tervitas Fabiolat ja Pamelat, keda oli eelmisel õhtul Bruno juures

õhtusöögil kohanud. Bruno võttis olakoti ja hakkas jagama koo-
piaid teekonnast, mida mööda juhid pidid läbi St Denis' sõitma.
Igal koopial oli number, mis näitas stardikohta.

„Kui tohiksin teie tähelepanu paluda,“ alustas ta oma paraad-
väljakuhäälega. „Meie motoparaadi teekond on teie kaartidel
selgelt märgitud. Sõidame läbi peatänavate, siis pöörame kai-
äärsele, kuhu autod enne silda pikale lõigule pargime. Palun
parkige nagu mina, näoga kivimüüri, seljaga jõe poole. Jätke
piisavalt ruumi, et inimesed saaksid autode ümber kõndida, ja
hoidke oma masinatel silm peal, kui mõni laps peaks üritama sisse
ronida. Mina näitan teed, nii et keegi ei tohiks ära eksida. Parun
on oma Citroën DS-ga viimane. Ja palun hoidke teie ees sõitva
autoga vähemalt kaks autopikkust vahet. Täna teid.“

Kui ta lõpetas, pööras nurga tagant välja mööbliautot meenutav
masin, lasi signaali ja peatus keset tänavat, auto oli liiga suur ega
mahtunud niigi täis parkimisplatsile. Kaks valgetes kombinesoo-
nides, valgete mütside ja kaitseprillidega meest hüppasid kabiinist
välja, lehvitasid rahvale ja läksid auto tagumise otsa juurde. Üks
avas laiad topeltuksed, teine tõmbas välja pika rambi, lasi alla ja
ronis haagisesse. Bruno kuulis võimsa mootori käivitamist, siis
suri see kähinal välja ja käivitati uuesti. Haagisest paiskus välja
heitgaasipilv ja siis sõitis mööda rampi aeglaselt alla erksinine
lahtine võidusõiduauto.

Esiklaas oli vaevalt kümne sentimeetri kõrgune ja kapott
moodustas auto pikkusest kaks kolmandikku. Esirattad ja telg
olid väga ees, kumera servaga lamedast radiaatorist eespool.
Juhiistmest alates kumerdusid auto küljed teravaks tagumiseks
osaks, mis näis vahe nagu kirvetera. Rataste kohal polnud pori-
laudu ja tagavararatas oli paksude nahkrihmadega auto küljele
kinnitatud. Juht lisas mootorile tuure ja tõi kuuldavale puhta-
verelise võimsa mõirge, enne kui pööras ja aeglaselt järsku vait
jäänud rahvahulga poole sõitis. Bruno nägi punast silti kaardus
radiaatoril: Bugatti.

„Sylvestre’ile meeldib efektselt saabuda,“ märkis Ingrid kuivalt, kui mootori võimas möire oli vaikinud. „Selle ostis ta eelmisel aastal. Maksis seitsesada tuhat eurot ja ta ütleb, et nüüd on see palju rohkem väärt.“

„1928. aasta A Type 35 – auto, mis Bugatti kuulsaks tegi,“ ütles Thomas peaaegu aupaklikult. „See oli omal ajal ainus auto, millega võis sõita nii maanteel kui *grand prix*’ võidusõitudel. Itaalia nimest hoolimata on see Prantsuse auto, Alsace’is loodud ja ehitatud.“

„See võitis kõik võidusõidud,“ märkis Annette’i sõber Young jumaldaval toonil. „1926. aastal võitis see maailmameistri-võistlused ja viis aastat järjest Targa Florio.“ Ta astus lähemale, et juhti autost välja aidata, järsku nagu vangist pääsenud rahvas trügis lähemale ja kogunes Bugatti ümber.

„Tere tulemast,“ tervitas Bruno end tutvustades ja ulatas juhile kaardi koopia. „Meie jaoks on au teie autot siin näha. Te olete number 19, eelviimane. Sõidate *traction-avant*’i järel ja DS-i ees.“

„Suur tänu ja palun öelge mulle Sylvestre,“ ütles mees valges ja lükkas kaitseprillid laubale. Ta paistis kolmekümnendates eluaastates. Tal olid erksinised silmad, suur nina ja kindla joonega lõug. Tema käepigistus oli asjatult tugev ja naeratus sõbralik.

„See on mu sõber Freddy, ta on Indiast,“ tutvustas Sylvestre oma kaaslast lähemale viibates. „Meil mõlemal on hea meel siin olla. Mu vanaema rääkis mulle sellest paigast palju. Ta sündis St Denis’ lähedal ja minu meelest oli see hea võimalus vaadata lähemalt omandit, mille ta mulle jättis.“ Tema ilme oli üleolev, peaaegu ülbe, kui ta rahvahulka vaatas ja siis valjemini küsis: „Ja milline nendest võluvatest daamidest tahaks koos minuga Bugattiga sõita?“

Sylvestre’i pilk peatus korraks Fabiolal, kes seisis omaette. „Kuidas oleks teiega, preili?“

„Aitäh, aga ma sõidan oma auto, uue Renault’ga,“ vastas Fabiola jahedalt. „Meie paraadil osalevad elektriautod.“

„Suurepärane,“ arvas Sylvestre ja vaatas Bruno poole. „Kas teil on sel juhul ruumi veel ühele? Mul on haagises Tesla ja Freddy võib sellega sõita.“

Järsku silmas ta Félixit, kes oli end kuidagi ettepoole nihverdanud ja seisis Bugatti kõrval, pilk jumaldavalt salongil.

„Kuidas sinuga on, noormees? Tahaksid ühe tiiru teha?“ küsis Sylvestre. Ja Bruno meelest eksimatult võiduka ilmega Félix ronis autosse ja näis uhkusest säravat. Istet võttes vaatas Félix aukartusega Sylvestre'i poole.

Bruno oli kuulnud Ameerikas tehtud elektriautost Tesla, mis töötas mingi revolutsioonilise uue akuga, aga ta polnud seda kunagi näinud. Freddy pugus suure auto haagisesse ja tagurdas sealt välja voolujoonelise halli auto. Kui Sylvestre Bugatti mootori seiskas, taipas Bruno, et Tesla oli tontlikult hääletu.